

Nori egiten diogu txalo?

Txaloen inguruan arituko gara jardura honetan: zeri egiten diogun txalo, zer adierazten duten txaloek... Horretarako, Harkaitz Cano idazleari irratian egindako elkarrizketa hartuko dugu abiapuntu.

Ariketa hauek dituzu jardura honetan:

- Txaloen inguruan nola jokatzeko dugun kontatu eta irratiko elkarrizketari buruzko ulermen-galderei erantzun.
- **Txalo** hitzaren erabilera.
- Irratsaioan esandako zenbait ideia komentatu.

Txalorik ez, arren

Irratsaioa entzun aurretik, erantzun galdera hauei:

- Gogoan al duzu noiz egin zenuen txalo azken aldiz?
- Zuk zer egoeratan egiten duzu txalo?: ikuskizun bat ikustean, hitzaldietan, kirolean...
- Grabazioan Harkaitz Cano idazleak kontatuko digu denok desberdin egiten dugula txalo. Zuk nola mugitzen dituzu eskuak? Konparatu lagunekin.

Entzun orain Harkaitz Canori egindako elkarrizketa eta aukeratu galdera hauen erantzunik egokiena.

1. Harkaitz Canoren ustez, txalo jotzen dugunean...

- ☐ sarietan garrantzitsuenak ez da saria nori ematen dioten, baizik eta nork ematen duen.
- ☐ besteak txalotu baino gehiago geure burua txalotzen dugu.
- ☐ erakundeek oso gustukoa dute jende ospetsuari txalo egitea.

2. Garai batean txaloak jotzeko talde profesionalak zeuden...

- ☐ baina ezin da esan talde mafiosorik zirenik, garai hartan ez baitzegoen holako talderik.
- ☐ eta azkenean mafia moduko zerbait bihurtu ziren, artisten obra zapuztu zezaketena.
- ☐ baina gero eta garestiagoak zirenez, azkenean ez zituzten kontratatzen.

3. Harkaitz Canoren ustean, txaloak edo komentario onak...

- ☐ beti etortzen dira ondo, nahiz beti egia ez izan.
- ☐ ez dira oso normalak izaten euskaldunen artean.
- ☐ jakin behar dira interpretatzen.

4. Egia esateari buruz, Harkaitz Canok dio...

- ☐ berak konfiantzazko lagunei bakarrik aitortzen diela egia.
- ☐ ez dela derrigorrezkoa beti egia esatea.
- ☐ beti esan behar genukeela egia, nahiz eta ingurukoak molestatu.

5. Hildako bati txalo egitea, Harkaitz Canori...

- ☐ gogorra egiten zaio, egokiagoa iruditzen zaio isiltasuna gordetzea.
- ☐ zentzuzkoa iruditzen zaio, errespetua adierazteko modu bat.
- ☐ zerbait berria egiten zaio, tradizioz ez daukan adierazpen bat.

<https://labur.eus/4tcmD>

euskadi
irratia

Txalo hitzaren inguruan

Txaloei buruz hitz egitean, erreparatu al diozu modu batean baino gehiagotan ageri dela ekintza hori? Konturatuko zinenez, izen bezala eta aditz bezala ageri da:

Izena: TXALO, dagokion deklinabidearekin: *txalorik* ez, *txalo*-zaparrada

Aditza: TXALO EGIN, TXALO/TXALOAK JO norbaiti edo zerbaiti: *Abeslariari txalo egin/txalo jo genion*.
TXALOTU norbait/zerbait: *Abeslaria txalotu genuen*.

Osatu esaldi hauek, *txalo* hitza era egokian idatziz: izena ala aditza den, deklinabidea...

1. _____ ez, arren!
2. Galdera da: nori edo zeri egiten _____ ?
3. Artelanei buruz ari garenean, adibidez, zer _____ ?
4. _____ askotan geure burua.
5. Gaur egun ere _____ mafiak ez ote daude hor nonbait?
6. Zuk nola _____ txalo?
7. Nik egiten _____ esku bat bestea baino gehiago mugituz.
8. Badira zenbait joera _____ munduan.
9. Kontzertu bikaina izan zen eta bukaeran _____ -zaparrada jaso zuen taldeak.

Txaloak jo ala ez

Jarri talde txikitan eta komentatu Harkaitz Canoren ideia hauek. Esan ados zaudeten ala ez, eman argudioak.

1. Txaloa jotzen dugunean, ez diegu besteei egiten txalo, geure buruari baizik.
2. Erdi Aroan bezala, ez al dago gaur egun erositako txalorik? Ez al dago txaloen mafiarik komunikabideetan, interneten...?
3. Txaloak jasotzen jakin behar da, baina baita txalo horiek interpretatzen ere.
4. Bi jokaera hauek baztertu behar genituzke besteekiko harremanetan:
 - beti egia esatea
 - beti lausengutan, koipea ematen ibiltzea

Bukatzeko, erantzun galdera honi talde txikitan eta gero komentatu ondorioak denen aurrean:

- Ezagutzen al duzue beste modurik txaloek adierazten dutena adierazteko?

ERANTZUNAK

Txalorik ez, arren

Harkaitz Canoren ustez, txalo jotzen dugunean...

besteak txalotu baino gehiago geure burua txalotzen dugu.

Garai batean txaloak jotzeko talde profesionalak zeuden...

eta azkenean mafia moduko zerbait bihurtu ziren, artisten obra zapuztu zezaketena.

Harkaitz Canoren ustean, txaloak edo komentario onak...

jakin behar dira interpretatzen.

Egia esateari buruz, Harkaitz Canok dio...

ez dela derrigorrezkoa beti egia esatea.

Hildako bati txalo egitea, Harkaitz Canori...

gogorra egiten zaio, egokiagoa iruditzen zaio isiltasuna gordetzea.

Txalo hitzaren inguruan

1. (Txalorik) ez, arren!
2. Galdera da: nori edo zeri egiten (diogu txalo)?
3. Artelanei buruz ari garenean, adibidez, zer (txalotzen dugu)?
4. (Txalotzen dugu) askotan geure burua.
5. Gaur egun ere (txaloen) mafiak ez ote daude hor nonbait?
6. Zuk nola (egiten duzu/jotzen duzu) txalo?
7. Nik egiten (dut txalo) esku bat bestea baino gehiago mugituz.
8. Badira zenbait joera (txaloen) munduan.
9. Kontzertu bikaina izan zen eta bukaeran (txalo)-zaparrada jaso zuen taldeak.

TRANSKRIPZIOA

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Bada etengabeko ideia bat. Koldarkeriak bultzatzen gaituela askotan txalo egitera, ez esker onak. Aurrerago aipatzen duzu zerk, nori edo zeri egiten diogun txalo. Galdera mordo bat egiten duzu. Artelanei buruz ari garenean, adibidez, ze txalotzen dugun.

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Txalotzen dugu askotan geure burua, ez?, argi eta garbi. Txalotzen dugu geure burua erakunde batek sari bat ematen duenean, nor saritzen du?, saritua? Saritzen du bere burua, prestigioa, ez?, etorkizunean esan dezaten: "A, begira, erakunde honek beste inork aitortzen ez zionean prestigioa halako artistari, berak bai, aitortu zion". Orduan, azkenean, askotan autotxaloo dago hor atzean, ez? Eta hori ere, bueno ba, ez ahaztea, ez ahaztea komeni da.

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Eta txalo mertzenarioak ere bai, profesionalenak, horiek ere bildu dituzu historian zehar.

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Bai, hor XVI. mendean sortzen den clac erakundeaz asko idatzi izan da, ezta? Nola momentu batean sortzen den ia-ia sindikatutako, sindikaturik ez zen orduan baina, antolatutako talde bat oso zeregin zehatzak zituenak bakoitzak gainera: batzuk txaloaz, txaloak kudeatzeaz arduratzen ziren bezala, beste batzuk negarraz arduratzen ziren, beste batzuk jendea ez aspertzeaz beste batzuk. Eta gaur egun ere XVI. mendeko erakunde hori ez dago nolabait, beste era batean eta beste arlo askotan?, martxan ez dago?, ez dago mass median?, ez dago erakundeetan?, ez dago interneten? Nik esango nuke baietz, ez? Eta gero bitxia da nola hau perbertitzen joaten den eta ia momentu batean Mahler eta Toscanini eta ja plantatzen dira, esaten dutelako ba azkenean dirua ordaindu behar zitzaiela hauei benetan beraien, beraien obrak saboteatu ez zitzaten. Ja ez zen animazio-kontua, baizik eta zen mafia, mafia-kontua, ez? Eta gaur egun ere txaloen mafiak ez ote daude hor nonbait?

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Zuk nola egiten duzu txalo?

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Nik egiten dut txalo esku bat bestea baino gehiago mugituz, ez? Eta hori da, baita ere, beste txalo-mota bat. Badago jende-mota bat egiten duena txalo esku bakararekin, ez?

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Egin, egin lasai.

HARKAITZ CANO IDAZLEA. (plas-plas)

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Baina nik esango nuke bat bestea baino gehiago mugitzen dudala, baina ez esku bat geldirik izanda, ez?

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Gauza bat da txalo egitea, baina bestea jasotzen jakitea.

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Bai. Jasotzen jakitea. Bueno, eta gero, interpretatzea baita ere, ez? Ze askotan hor kritika, kritikaren mundura eramanda, askotan gure artean badago halako Politeix bat edo edukazio bat eramaten gaituena kritika txar bat ez egitera: berdin zait kritika literario bat edo lagun bati egindakoa. Baina, azkenean, Politeix horren baitan badakigu interpretatzen lerro artean, esaten denaz haratago zer esan nahi duen benetan, edo nola ez zaion gustatu, eta zer pertsona horri, ez? Orduan hor badago gauza bat...

Ez naiz ni sintzeridade basatiaren aldeko horietako bat, ez zait iruditzen askotan ez? "Egia esango dizut". Ba ez iezadazu esan egia. Batzuetan jakin behar da egia ere, osoa ez esaten: hori inteligentzia-mota bat da. Zenbait egia eta zenbait modu zuretzako gorde behar dituzu, argi eta garbi, ez?, nire ustez. Baina kontrakoa ere ez da ona, ez? Beti ezkutatzen ibiltzea edo beti lausenguka edo; horrekin ez diogu mesede handirik egiten maite dugunari.

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Badira zenbait joera txaloen munduan, horiek ere bildu dituzu, azken urteotakoak zenbait behintzat, ezkontzetan txalo jotzekoarena...

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Um, um, eta elizetan. Ezkontzetan eta elizetan. Niretzako...

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Minutuko isiltasunaren ondoren txalo jotzekoa.

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Um.

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Hildakoei txalo egiteko joera...

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Bai. Hori da niretzako bortitz, bortitzenetakoa seguru aski. Ze iruditzen zait askoz ere, isiltasuna askoz ere adierazpide sakonagoa, sentituagoa eta omenaldi hobea izango litzatekeela.

ARANTXA ITURBE ESATARIA. Txalorik ez, arren. Horrekin geratuko gara. Harkaitz Cano, eskerrik asko.

HARKAITZ CANO IDAZLEA. Plazera izan da, beti bezala.